

38. Башмак М. Кубанці за кордоном / М. Башмак // Хвилі Кубані. - Ч.1. - Прага, 1927. - С.27-29.
39. Башмак М. Кубанці за кордоном / М. Башмак // Хвилі Кубані. - Ч.1. - Прага, 1927. - С.27-29.
40. Кириченко М. Товариство кубанців імені отамана Якова Кухаренка / М. Кириченко // Наш край. - 1928. - № 2. - С. 29-31.
41. Іванис В. Стежками життя: спогади / В. Іванис. - Кн. V. На чужині. - Новий Ульм : Ukrainski Wisti, 1962. - 515 с.
42. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.
43. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.
44. Кириченко М. Товариство кубанців імені отамана Якова Кухаренка / М. Кириченко // Наш край. - 1928. - № 2. - С. 29-31.
45. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.
46. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.
47. Прохода В. Записки непокінлого. Історія національного усвідомлення і діяльності звичайного українця / В. Прохода. - Ч. I-III. Торонто, 1967-1969.
48. ЦДАВО України. - Ф. 3801. - Оп. 4. - Спр. 2. - 24 арк.
49. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.
50. ЦДАВО України. - Ф. 3979. - Оп. 1. - Спр. 4. - 10 арк.
51. ЦДАВО України. - Ф. 3968. - Оп. 1. - Спр. 37. - 12 арк.

Готкова Ю. С. Деятельность кубанских организаций в Чехословакии в 1920-1930 гг.

В статье речь идет о периоде 1920-1930 гг., когда Чехословацкая республика стала убежищем для украинских эмигрантов из Кубани. На основе документальных источников анализируется положение кубанских организаций в Чехословакии, в частности, характеризуется деятельность «Громады Кубанцев в Чехословацкой Республике», «Громады украинцев с Кубани в Чехословацкой Республике» и «Общества кубанцев имени атамана Якова Кухаренко», их роль как объединительных центров кубанцев, так и вообще украинской культуры и образования на территории Чехословацкой Республики. Задачей статьи является проследить динамику развития деятельности кубанских организаций и выделить их наиболее плодотворный труд по налаживанию культурных процессов и предоставления материальной помощи в развитии и обустройстве кубанцев вне своей родины.

Ключевые слова: кубанцы, эмиграция, Чехословакия, Прага, Подебрады.

Gotkova Yu. S. Activities of the Kuban organizations in Czechoslovakia in 1920-1930 years.

The article refers to the period 1920-1930, when Czechoslovak Republic became a refuge for Ukrainian immigrants from Kuban. The state of Kuban organizations in Czechoslovak Republic is analyzed on the base of documentary sources, in particular. Characterized by activity of the organizations 'The Kuban Society in Czechoslovak Republic', 'The Society of the Ukrainians from Kuban in Czechoslovak Republic' and 'The Kuban Society named after ataman Yakov Kухarenko', their role as the uniting centers of Kubanians and as the centers of Ukrainian culture and education on the territory of Czechoslovak Republic. The task of this paper article is to trace the dynamics of the activity of the Kuban organizations and highlight their most fruitful work to establish cultural processes and the provision of material assistance in the development and arrangement of Kuban outside their homeland.

Keywords: Kubanians, emigration, Czechoslovak Republic, Prague, Podebrady.

УДК 94:329(477.82)"1944-1946"

Г. М. Стародубець

ДЖЕРЕЛА РЕКРУТУВАННЯ ПАРТІЙНО-РАДЯНСЬКОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УРСР В 1944-1946 РОКАХ

В статті розглядається проблема джерел поповнення партійних кадрів у партійно-радянські органи влади західноукраїнських областей упродовж 1944-1946 років. Наголошується на тому, що в 1944-1945 рр. переважно більшість їх складала приїжджі, зокрема, зі східних регіонів України. Поступова зміна ситуації намітилася в 1946 році, відколи лави кадрового резерву партійно-радянської номенклатури стали поповнюватися вихідцями з місцевого населення.

Ключові слова: західноукраїнські області, партійна номенклатура, комуністи, радянські органи влади, райком, обком.

Процес відновлення радянської влади в західних областях України відразу після їх визволення від німецьких окупантів характеризується складністю та почасти драматичним перебігом подій. Його основною рушійною силою виступала партійна номенклатура, наділена широкими владними повноваженнями. Оскільки саме на неї покладалося завдання «вмонтувати» західноукраїнський регіон у загальносоюзну конструкцію більшовицько-радянської політичної системи, принципово важливе значення надавалося її якісним характеристикам, найголовнішими з яких можна вважати політичну благонадійність і беззастережну відданість сталінському режиму.

Тема діяльності партійно-радянської номенклатури західних областей України в перші повоєнні роки досі не знайшла належного аналізу в сучасній історіографії. Окремі її аспекти знайшли висвітлення в роботах Т.Першиної, Е.Білоуса, О.Штейнле, Г.Стародубець. Мета нашої статті – визначити та охарактеризувати джерела поповнення керівних партійних кадрів шести тогочасних областей Західної

України (Волинської, Дрогобицької, Станіславської, Львівської, Ровенської, Тернопільської) в період від початку їх визволення у 1944 р. і до 1946 року.

У 1944 році ядро західноукраїнської партійно-радянської номенклатури складали кадри з партрезерву КП(б)У, однак джерела поповнення працівників районної, міської управлінської ланки, а також окремих підрозділів обкомів партії та облвиконкомів були різноманітнішими. Т.Першина звертає увагу на те, що «відразу після війни вагому частку в управлінських органах західних областей склали учасники партизанського руху і більшовицького підпілля» [1, с.301]. Так, Політбюро ЦК КП(б)У своєю постановою «Про скорочення штатів Українського штабу партизанського руху» від 20 жовтня 1944 р. партійних і радянських працівників з особового складу УШПР і його підрозділів, що підлягають скороченню, зобов'язав направити у відділ кадрів ЦК КП(б)У [2, с.89]. Здійснені нами підрахунки, дозволили зробити висновок, що значна кількість колишніх партизанів та підпільників до липня 1944 року очолила міськкоми та райкоми Ровенщини (18%). Хоча галицькі області (Львівська, Тернопільська, Станіславська, Дрогобицька) такого кадрового резерву практично не мали, проте ця категорія службовців представлена й там, відповідно 3%, 3%, 5% і 8%. Тільки у Станіславську область до 1 липня 1944 року було направлено «18 колишніх учасників партизанських загонів та підпільних груп» [3, арк.2], а до листопада їх кількість збільшилася до 117. Показово, що жоден із них не обійняв партійної посади і тільки п'ятеро отримали призначення в облвиконком: Снапок Іван Григорович (секретар по кадрах), Харитоненко Терентій Михайлович (заступник заступника голови облвиконкому з держбезпеки), Шульга Микола Михайлович (старший інструктор трудових резервів), Гарбо Василь Данилович (старший інспектор трудових резервів) [4, арк.4]. Решта осіб були направлені на роботу в різні державні структури області. Загалом, як засвідчують документи, на початок 1945 р. кількість колишніх партизанів та підпільників серед партійного керівництва західних областей значно зростає.

Джерелом рекрутизації посадовців партійно-радянської номенклатури західних областей можна вважати також демобілізованих бійців Червоної армії. Ще до завершення війни ЦК КП(б)У активно використовував цей резерв для посилення західноукраїнських партійних, радянських, господарських, а особливо – силових структур. Для прикладу, в перші місяці визволення Станіславщини сюди прибуло 84 демобілізованих червоноармійці, а до кінця року їх кількість збільшилася більше ніж у 4,5 рази, сягнувши цифри 386 [4, арк.3]. Загалом, парторгани західноукраїнських областей до липня 1944 року поповнилися колишніми бійцями Червоної армії таким чином: Тернопільської – на 7%, Ровенської – 14%, Львівської 8%, Дрогобицької – 14%, Станіславської – 20% від загальної кількості партійних працівників. До кадрового штату обласного, міських та районних комітетів КП(б)У Волинської області станом на осінь 1944 року було включено 14 демобілізованих червоноармійців [5, арк.6].

Після завершення війни процес залучення цієї категорії громадян значно активізувався. Колишні червоноармійці розглядалися партійним керівництвом західних областей «як значний резерв партійного і радянського активу» [6, арк.47], оскільки, на відміну від цивільного місцевого населення, їх політична благонадійність та відданість радянській владі майже не викликала сумнівів. Тим не менше, як засвідчують документи, переважна більшість цієї категорії населення залучалася до роботи в радянські та господарські структури, натомість доступ до партійних посад залишався обмеженим. Так, до початку жовтня 1945 р. у Волинську область «прибуло 7082 демобілізованих». З них на партійну роботу було призначено лише 2, у радянсько-адміністративні органи – 80 осіб» [7, арк.15]. Впродовж 1945 р. когорта партійних функціонерів Станіславської області поповнилася 31 червоноармійцем [8, арк. 12-13]. Причина такого обережного залучення цієї категорії осіб до партійної роботи на тлі катастрофічного браку кадрів крилася, з одного боку, в наявності патологічної недовіри більшовицької влади до місцевого населення, а з іншого – в необхідності використати їх бойовий досвід, залучивши до служби в силових структурах – спецпідрозділах НКДБ, НКВС, винищувальних батальйонах тощо.

Переважаюча більшість демобілізованих бійців Червоної армії або партизанських загонів, яким довірили займати номенклатурні посади в партійних органах влади, були не місцевого походження, як от інструктор оргвідділу Соснівського райкому партії Ровенської області Соколов Федір Степанович, який «у період війни з 1941 по 1943 рр. перебував у партизанському загоні, а від 1943 р. працював у Сумській області. В січні 1945 р. за рішенням ЦК КП(б)У був направлений на Ровенщину» [9, арк.20]. В контексті сказаного варто виокремити постать другого секретаря Тернопільського обкому партії Дружиніна Володимира Миколайовича. Вперше на Тернопільщину він прибув у 1940 році, відколи був призначений на посаду другого секретаря обкому КП(б)У. У роки війни служив комісаром з'єднання партизанських загонів генерал-майора Федорова. В 1944 році знову повернувся в Тернопільську область на попереднє місце роботи [10, арк. 171-172]. Ті з місцевих мешканців, хто воював у лавах Червоної армії, здебільшого призначалися на керівні посади в радянські органи влади (головами сілрад, керівниками підрозділів рай- та міськвиконкомів, винищувальні батальйони тощо) та господарські структури районного чи міського рівня.

Із загального числа партійно-радянської номенклатури західних областей УРСР упродовж означуваного нами періоду найбільшим був відсоток відряджених зі східних регіонів УРСР та СРСР. Цього факту не приховувало й тогочасне регіональне керівництво, заявляючи в офіційних документах, що «усі наші організації комплектуються виключно за рахунок присланих ЦК КП(б)У і наркоматами [11, арк.3]. Причина цього, на думку функціонера, крилася у неможливості підібрати відповідні кандидатури на місцях. Згідно з опублікованою статистикою, від лютого 1944 до квітня 1945 рр. у західні області надіслано близько 49 тис. керівних працівників, серед яких було 2240 членів і кандидатів партії. До кінця 1945 р. сюди прибули ще 35 тис. спеціалістів, серед них 1337 партійних і 2110 комсомольських працівників» [12, с.405].

Зі східних регіонів тільки до Станіславської області в перші місяці після визволення (станом на 1 липня 1944 р.) прибуло 242 службовці партійних та радянських органів влади, що склало майже 39% від загальної

кількості призначених на управлінські посади. Значна частина відряджених на роботу в Прикарпаття (162 особи, або ж близько 26%) була передана у розпорядження партійних органів і вони склали основний кістяк владної структури регіону. Іншою найбільш затребуваною категорією спеціалістів були працівники силових структур - органів НКВС, НКДБ і прокуратури (107 осіб). Їхня частка у загальній кількості прибулих в західній області УРСР складала 17% [3, арк.2]. Впродовж місяця після звільнення Тернопільської області від німецьких окупантів (від середини квітня до 25 травня 1944 р.) за розпорядженням ЦК КП(б)У сюди було відряджено «53 особи на посади секретарів райкомів партії, ... 28 - на обласну керівну роботу» [13, арк.88], що дало змогу хоча б частково заповнити номенклатурні посади. До повного звільнення Волині від німецьких окупантів «із числа 444 осіб підібраних керівників зі східних областей прибуло 405 (91%), із РСЧА - 27 (6%), з місцевого населення - 11 (3%)» [14, арк.164]. Загалом же впродовж 1945 р. західний регіон отримав 2701 номенклатурного службовця [15, арк.179], з яких 49,5% складали партійні працівники; 44,8% - комсомольські, 5% - радянські.

Починаючи з 1945 року процес поповнення партійної номенклатури західних областей України за рахунок відряджуваних зі східних регіонів СРСР, характеризується спадаючою динамікою. Проілюструємо її на прикладі Станіславської області: «від початку звільнення і до 1946 року сюди прибуло за відрядженням ЦК КП(б)У 697 чол.. З них у 1944 р. - 422 (60,5%), 1945 р. - 257 (37%), на початок 1946 р. - 18 (2,5%)» [16, арк.14]. Причина появи такої тенденції, на нашу думку, крилася не тільки в наявності суто об'єктивних причин (поступове вичерпання фізичних ресурсів), але й суб'єктивних. Йдеться, насамперед, про цілеспрямовану політику тиску центральної влади на партійних функціонерів західноукраїнського регіону з метою активізувати їх роботу серед населення краю.

21 грудня 1944 р. з'являється рішення РНК УРСР та ЦК КП(б)У «Про надання допомоги західним областям України», в якому наголошується на необхідності «до лютого 1945 року завершити укомплектування номенклатурних посадовців областей за рахунок комуністів, комсомольців і безпартійних, перевірених практичною роботою, приділяючи особливу увагу висуванцям з місцевого населення [17, арк.1]. Менш як за тиждень, 25 грудня, ЦК КП(б) було прийнято чергове рішення «Про відбір партійних, радянських і господарських працівників для західних областей УРСР», яким східні області повинні були поділитися частиною свого кадрового резерву керівних кадрів. Результатом проведення чергової мобілізаційної акції стало відрядження станом на 7 березня 1945 року в шість західноукраїнських областей 452 осіб [18, арк.2], що у цифровому вираженні склало 64% від потреби.

Через півроку, в липні 1945 року, тема залучення місцевих активістів до роботи в органи більшовицько-радянської влади, актуалізується з новою силою, що спонукає регіональних керівників до пошуку альтернативних джерел кадрового резерву на місцях. Однак це зовсім не означало, що крісла партійно-радянських посадовців, або хоча б помітну частину їх, зайняли вихідці з місцевого населення. Для прикладу, у Львівській області впродовж 1946 року «кількість вакантних посад номенклатури обкому партії скоротилася з 323 до 56, тобто на 257 штатних одиниць». Однак, як і в попередні роки переважна більшість керівників залишалися приїжджими - «серед 2745 працівників номенклатури обкому їх було 2430 (88,5%). З 672 посадовців номенклатури Львівського міськкому КП(б)У тих, хто прибув зі східних регіонів України було 616 (91,6%)» [19, арк.25].

Серед новопризначених чиновників була частина тих, хто до війни працював у західноукраїнському регіоні, якщо не на партійній посаді, то, принаймні, керівником іншого сектору державного управління. На відміну від своїх колег, котрі вперше зіткнулися з реаліями цього регіону, колишні працівники партійно-радянського чи господарського сегменту державного управління Західної України були вже знайомі з його особливостями, завдяки чому їм було простіше адаптуватися до складних військово-політичних умов. Частина з них добровільно поверталася на попереднє місце роботи, як от: В.Я.Брезицький, який до війни працював лектором Станіславського обкому партії й відразу після визволення області був знову призначений на цю посаду [20, арк.64]. І.Ф. П'ятун - перший секретар Снятинського райкому КП(б)У (до війни працював другим секретарем цього ж райкому) [21, арк.11]. У Тернопільській області до числа таких можна віднести перших секретарів: «Лановецького райкому партії Гваліна, який до війни працював на посаді другого секретаря цього ж райкому; Велико-Біроківського РК КП(б)У Білоконя (до війни обіймав посаду голови райвиконкому); Вишнівецького райкому партії Агаєва, який раніше працював завідувачим райземвідділом у Лановецькому районі» [13, 105-106]; на Львівщині - Бичкова М.А., котрий до 1941 р. очолював Кам'яно-Буський райком партії, а у вересні 1944 р. за розпорядженням ЦК КП(б)У - відряджений на посаду першого секретаря Жовківського РК КП(б)У. В період першої радянської завідувачим сектором промкадрів Львівського обкому працював Максимов П.В., що стало підставою відрядження його в травні 1944 р. на роботу в область та призначення першим секретарем Залізничного райкому КП(б)У [22, арк.61]. В грудні 1943 р. на посаду другого секретаря Клесівського райкому партії Ровенської області був призначений Федюкін Іван Гнатович, який у довоєнний період виконував обов'язки завідувачого інструкторським відділом та секретаря по кадрах [9, арк.17]. Думається, що рішення про місце роботи і проживання ці люди приймали не тільки під тиском «наказу Партії», але й з особистих мотивів, адже за рік-два попереднього перебування в Галичині чи Волині вони встигли освоїтися, зробити кар'єру, облаштувати побут тощо.

Нам не вдалося визначити абсолютно точне число партійно-радянських посадовців, які повернулися назад у Західну Україну після визволення її від німецьких окупантів. Однак масив опрацьованих нами архівних документів дає підстави для висновку, що таких було близько третини. Так, із 449 керівних партійних та комсомольських працівників Дрогобицької області, призначених на відповідні посади впродовж серпня - вересня 1944 р., 126 осіб тут працювали «до війни, знають непогано райони і область в цілому, умови праці в Західній Україні» [23, арк.53]. У Волинській області таких було «23 (або 38%) з 66 секретарів

райкомів» [14, арк.166], у Ровенській – «45 партпрацівників, або 31% від загальної кількості прибулих, 24 з яких – секретарі райкомів» [14, арк.200]. Із загальною кількістю спеціалістів, котрі прибули на роботу до Станіславської області впродовж 1944 р. за направленням відділу кадрів ЦК КП(б)У, на керівну роботу було висунуто 227 чоловік. З них повернулося з реевакуації, тобто тих, які раніше працювали в області – 103 особи, 78 з яких було висунуто на високі посади [4, арк.5]. До слова, ще в березні 1944 року, тобто напередодні визволення області, було «відізнано з інших областей республіки близько 200 чоловік, які раніше працювали в області. З них – тільки 56 партійних працівників» [24, арк.15]. Такі люди цінувалися надзвичайно високо, адже вони були обізнані зі специфікою роботи в умовах західних областей, нехай не повною мірою, однак уявляли масштабність проблем, які треба було вирішувати відразу після війни. Не менш важливим було й те, що місцевому населенню вони так само вже були знайомі. Переважна більшість з них поверталася на попереднє місце роботи з евакуації або фронту, як от другий секретар Волинського обкому КП(б)У С.А.Павленко, який до війни працював секретарем цього ж обкому з кадрів, а в 1941-1944 – заступником начальника політвідділу тилу РСЧА [25, арк.9]. Такі спеціалісти особливо цінувалися в умовах повоєнного кадрового голоду і складали ядро керівної партійної номенклатури регіону.

Відразу після завершення війни гострота проблеми пошуку альтернативних джерел поповнення керівних партійно-радянських кадрів не зменшилася. Більше того, за умов скорочення потоку відряджуваних із східних регіонів держави, регіональне керівництво змушене було шукати інші варіанти її розв'язання. З початку 1946 року спостерігається зміна вектору кадрової політики – основний акцент ставиться на «висунення на керівну роботу і доукомплектування партійно-радянського і господарського апаратів головним чином за рахунок резерву обкому, міському і райкомів КП(б)У а також відомчих організацій» [19, арк.23]. Основу такого резерву складали особи, котрі впродовж попередніх років (1944-1945) працювали в системі Рад або очолювали окремі підрозділи культурно-освітніх, господарських, фінансових структур. Значеного поширення набуває практика переміщення посадовців знизу-вгору ієрархічною партійно-номенклатурною драбиною. Тільки впродовж 1946 р. у Львівській області на вищий щабель партійної кар'єрної драбини піднялося 227 посадовців. Показово, що найбільше з них було колишніх червоноармійців (73 особи), партійних працівників (40 осіб), службовців радянської та господарської сфер (відповідно 29 і 26 осіб) [19, арк.23].

Причинами таких переміщень могли бути: необхідність підсилення партійно-господарської ділянки роботи в якомусь із районів області; посадове підвищення службовця, який належним чином виконував свої обов'язки, або ж навпаки, службове пониження у зв'язку з нездатністю здійснювати керівництво. Так, «т. Скрипник до червня 1946 р. обіймав посаду заввідділом пропаганди і агітації Золочівського райкому партії Львівської області, після чого був висунутий на посаду другого секретаря Поморянського райкому КП(б)У, т. Потопальський був переведений з посади завідуючого оргінструкторським відділом Винниківського райкому партії на посаду другого секретаря цього ж райкому» [19, арк.23]. І таких прикладів можна навести чимало з посиленнями на джерела західноукраїнських областей. Слід зауважити, що основу такого кадрового резерву, як правило, складали комуністи, кандидати в члени ВКП(б), або комсомольці. Красномовним підтвердженням сказаного є той факт, що «з 366 новопризначених посадовців у Станіславській області левову частку (150 осіб) складали колишні партійні працівники, тоді як демобілізованих червоноармійців було більш ніж у двічі менше – 59» [26, арк.17]. Оскільки членів партії в західноукраїнському регіоні в означуваний нами період часу було не так уже й багато, місцеве більшовицьке керівництво одним із пріоритетних напрямків роботи своїх комітетів вбачало в стимулюванні процесу розбудови мережі партійних структур.

Таким чином, у 1944-1946 роках підбір номенклатурних кадрів у західні області УРСР відбувався особливо ретельно. Керівні посади в районному чи обласному комітетах КП(б)У могли обіймати практично тільки перевірени кандидатури. Такими, як правило, були відряджені згідно з рознарядкою ЦК КП(б)У комуністи з інших регіонів держави. Так само довірою більшовицької влади користувалися демобілізовані бійці Червоної армії та учасники партизансько-підпільного руху. Значним «попитом» користувалися партійно-радянські функціонери, що працювали в західноукраїнському регіоні в довоєнний період (1939-1941 рр.). Після відповідної перевірки їм здебільшого доручали очолювати найбільш відповідальні ділянки роботи. Місцеві активісти на партійну роботу в 1944 – першій половині 1945 року практично не залучалися. Влада ставилася до них з великою недовірою і регіональне керівництво не бажало брати на себе відповідальності за їх роботу, аби, у випадку чого, не бути звинуваченому у «втраті політичної пильності». І лише з другої половини 1945 – у 1946 рр. очевидно стала інша тенденція – для заміщення вакантних посад партійних, радянських чи господарських структур активно використовується кадровий резерв партійно-радянських номенклатурних працівників з числа тих, хто свого часу прибув в регіон за рознарядкою ЦК КП(б)У, колишніх фронтовиків, партизанів і підпільників, місцевих активістів.

Джерела та література

1. Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944-1948 рр.: регіональні особливості / Т. Першина // Сторінки воєнної історії України. Збірник наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2009. – Вип. 12.
2. Літопис УПА. Нова серія. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943-1959. – Київ-Торонто, 2001. – Т.3. – 647 с.
3. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.П.-1. – Оп.1. – Спр.172.
4. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.П.-1. – Оп.1. – Спр.175.
5. Державний архів Волинської області. – Ф.П.-1. – Оп.2. – Спр. 9.
6. Державний архів Рівненської області. – Ф.П.-400. – Оп.1. – Спр.56.
7. Держархів Волинської області. – Ф.П.-1 – Оп.2 – Спр.21
8. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.П.-1 – Оп.1. – Спр.307.

9. Державний архів Рівненської області. – Ф. П-400. – Оп.3. – Спр.124.
10. Державний архів Тернопільської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.373.
11. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф.1. – Оп.45. – Спр.962.
12. Возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною / Відп. ред. Ю. Сливка. – Київ, 1989. – 484 с.
13. Державний архів Тернопільської області. – П-1 – Оп.1. – Спр.154.
14. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.75. – Спр.61.
15. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.572.
16. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.304.
17. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.260.
18. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.85.
19. Державний архів Львівської області. – Ф.П-3. – Оп.2. – Спр.107.
20. Держархів Івано-Франківської області. – Ф. П-1. – Оп.1. – Спр.251.
21. Держархів Івано-Франківської області. – Ф. П-1. – Оп.1. – Спр.477.
22. Державний архів Львівської області. – Ф.П-3. – Оп.2. – Спр.244.
23. Державний архів Львівської області. – Ф.П-5001. – Оп.2. – Спр.32.
24. Держархів Івано-Франківської області – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.174.
25. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.217.
26. Держархів Івано-Франківської обл. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.473.

Стародубець Г. М. Источники рекрутирования партийно-советской номенклатуры западных областей УССР в 1944-1946 годах.

В статье рассматривается проблема источников пополнения партийных кадров в партийно-советские органы власти западноукраинских областей в течение 1944-1946 гг. Обращается внимание на то, что в 1944-1945 гг. подавляющее большинство их составляли приезжие с восточных регионов Украины. Постепенное изменение ситуации наметилось в 1946 году, когда ряды кадрового резерва партийно-советской номенклатуры начали пополняться выходцами из местного населения.

Ключевые слова: западноукраинские области, партийная номенклатура, коммунисты, советские органы власти, райком, обком.

Starodubets G. M. The sources of recruiting of party-soviet nomenclature of Western regions of URSR in 1944-1946

In the article the problem of sources of reinforcement of party personnel to part-soviet authorities in Western regions of Ukraine during 1944-1946 is analyzed. It is underlined that in 1944-1946 they were mostly newcomers from eastern regions of Ukraine. The situation has changed in 1946 when personnel reserve began to be reinforced by newcomers from local peoples.

Keywords: Western regions of Ukraine, party nomenclature, communists, soviet authorities, raykom, obkom.

УДК: 355.425.4(477.8)"1942/1944"

Д. В. Кравчук

ПОЛЬСЬКІ ФОРМУВАННЯ У РАДЯНСЬКОМУ ПАРТИЗАНСЬКОМУ РУСІ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (СЕРЕДИНА 1942 – ПЕРША ПОЛОВИНА 1944 рр.)

У статті розглянуто участь польського населення у радянському партизанському русі в період Другої світової війни. Звертається увага на роль поляків у створенні в середині 1942 р. перших радянських партизанських формувань у Західній Україні. Проаналізовано мотиви вступу поляків до радянської партизанки, військовий та політичний розвиток польських партизанських структур, підсумки їх діяльності та вплив компартійного керівництва на їх функціонування.

Ключові слова: партизанський рух, Український штаб партизанського руху, Польський штаб партизанського руху, Роберт Сатановський, Юзеф Собесяк, Ніколай Куницький.

Участь поляків у радянському партизанському русі неодноразово розглядалась у радянській і польській історіографії [1; 2]. Наявні дослідження, однак, носять описовий характер, обходячи аналіз цієї проблеми з внутрішньої і зовнішньої сторін (тобто, з точки зору керівництва польських формувань і радянської сторони). На сьогодні існує потреба висвітлення, із залученням уже відомих та нових документальних джерел, діяльності окремих польських партизанських структур, мотивів вступу поляків до радянський партизанських загонів і з'єднань, місця і ролі польських партизанських формувань у радянському партизанському русі. Важливим видається з'ясування ролі поляків у формуванні перших радянських партизанських груп на Волині в другій половині 1942 р.

Джерельну базу статті складають звіти та оперативні донесення Рівненського обласного штабу партизанського руху (РОШПР) та Українського штабу партизанського руху (УШПР), рішення Рівненського підпільного обкому КП(б)У, які зберігаються у Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ЦДАГОУ) і Державному архіві Рівненської області (ДАРО); як також опубліковані архівні документи та окремі монографії, котрі відображають розвиток радянського партизанського руху, зокрема, участі в ньому поляків.